

Ábendingar um at Kina longu er farið at selja dollars?

Amerikanska stjórnin førir ein hættisligan figgjarpolitik, hon tekur ovurhonds stór lán og landshúsarhaldið hevur so stórt hall, at tað hevði koyrt øll onnur lond á húsagang

VALUTA

Rolf Gutesen
rg@geogr.ku.dk

Vikan, ið fór, vísti at dollarin enn er minkandi í virði móttvegis euro. Eygleiðarar eru at kalla allir samdir um, at hetta fer at halda fram í rúma tíð framyvir. Harafturat er vandi fyri, at tað knappliga kann koma at ganga ógvisluga skjótt niður á bakka við dollara, men um? og nær? Tað dugir eingin rættiliga at siga nakað vist um.

Fyri einum mánað síðani gav ein euro 1,28 dollar; tað er nú umleið 1,34. Ella euro er styrknað við umleið 5 procentum. Í seinastu viku fekk dollarin fleiri álvarsligar "ávaringar", og hetta gav euro økta styrki einaferð aftrat, úr 1,3197 upp í 1,3372 nú mánadagin, sum kurvumyndin vísir. Mánadagskursurin, fastsettur av ECB, var tó eitt sindur lægri enn seinasta fríggjadag.

Ávaringar úr Japan, Korea og Kina

Hvørjar "ávaringar" var tað so, at dollarin fekk? Jú japanski figgjarmálaráðharrin hevði í eini røðu fleiri ábendingar um, at Japan fór at "diversifera" ella spjæða innihaldi í sínum valutagoymslum meira. Tað merkir, at teir fara at selja dollaran burtur, tí í løtuni er størsti parturin av japansku valutagoymsluni bygdur upp av dollars. Hetta vóru somu "ávaringar", sum lóku út í Suður-

korea fyri tveimum vikum síðani, og sum skakaði dollaran, hóast teir beinanvegin dementeraðu ella avsannaðu hesi tíðindi. Frá aðrari síðu eru komnar ábendingar um, at Kina longu er farið at selja dollar burtur úr valutagoymsluni har, tó uttan at siga eitt orð um tað. Tað hevði kanska eisini verið óklókt, tí so hevði kursurin verið upp aftur lægri, og teir høvdu fingið minni fyri pengarnar.

"The twin deficits"

Amerikanski búskapurin hevur bæði sterkar og veikar síður. Tær veiku síðurnar eru

- í fyrsta lagi, at USA hevur eitt risastórt hall á landshúsarhaldinum ella figgjarlógin;
- harnæst er eitt skelkandi stórt hall á handils og gjaldsavianum.

Hetta eru strukturel problem. Nakað sum er skeivt skrúva saman. Hetta er komið at eita "the twin deficits". Hesi bæði "deficits" skulu figgjast so ella so. Við lánnum, við útlenskum íløgum ella keyp av amerikanskum virðisbrøvum. Tað hevur gingið gott higartil, men kann ikki bara halda fram.

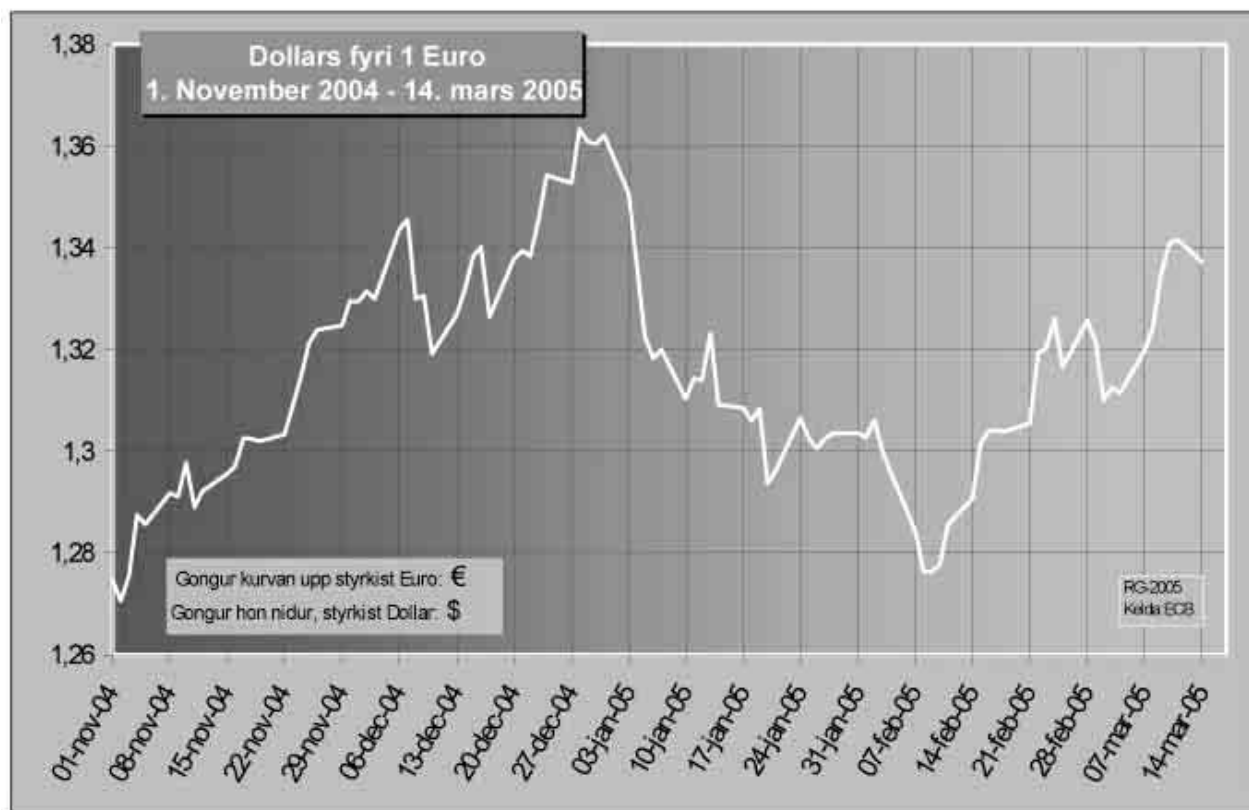
Tær sterku síðurnar eru,

- at búskaparligi vøkstururin er væl størri í USA enn í Europa og Japan.
- Hartil er arbeiðsloysið (í hvussu so er tað registreraða) lágt í mun til tað europeiska.

Skattalættar til tey ríku

Amerikanska stjórnin førir ein hættisligan figgjarpolitik, hon tekur ovurhonds stór lán og landshúsarhaldið hevur so stórt hall, at tað hevði koyrt øll onnur lond á húsagang. Hetta hallið á figgjarlógini kemst av Irak-krígnum og stórum skattalættum í USA. Skattalættar, sum Bush og hansara konservativa stjórn hava givið, og serliga vinnulívið og tann ríkari parturin av fólkinum hevur fingið fyrimum av, meðan tey fátæku hava versnandi kor.

Hóast ein dollari, sum hevur minkandi virði, skuldi lætt um útflutningsvinnurnar og givið avlop á handilsavianum, so er

Sum kurvumyndin vísir, so øktist virði á dollara frá fyrst í januar til fyrst í februar

hetta ikki hent. Hallið bara veksur og veksur. Men landsbankastjórnin Greenspan hevur gott tol. Hann trýr enn, at væl stendur til, og at útflutningurin fera at mennast onkuntíð. Amerikanska Department of Commerce sigur at handilshallið vaks frá 55,7 milliardir \$ í januar til 58,3 milliardir í februar. Eygleiðarar høvdu ikki væntað, at tað fór at versna so nógv.

Sum kurvumyndin vísir, so øktist virði á dollara frá fyrst í januar til fyrst í februar. Hví? Tað verður forklárað við, at hóast "the twin deficits" hava gjørt seg galdandi í langa tíð (eisini longur enn kurvumyndin vísir). So fokuseraði valutamarknaðurin henda mánaða meira uppá tær positivu síðurnar, sum kunnu stýra rákinum eina stutta tíð. Lítið arbeiðsloysi, fleiri nýggj arbeiðspláss, lítil inflatión, stórir vøkstur í framleiðsluni (GDP). Men nú eru tað so aftur teir strukturellu veikleikarnir, the "twin deficits", og hótanin um at asiatisku londini knappliga fara at kassera dollar sum tiltaksvaluta, sum fær dollaran at falla.

Uppskriftin hjá Peter Bofinger

Ein limur í týska búskaparráðnum, Peter Bofinger,

professari, hevur sínar serligu meiningar um týskan búskap, sum er tann størsti í ES og euro-økinum. Málini í Týsklandi eru millum onnur

- Stórt arbeiðsloysi
- Lágur vøkstur í framleiðsluni
- Hall á statshúsarhaldinum

Men hin vegin er:

- Stórt avlop á handilsavianum, hóast sterka euro
 - Produktiviteturin í framleiðsluni er høgur
- Peter Bofinger sigur, at lønirnar skulu setast upp, so tær svara til produktivitetin (framleiddar vørur pr. tíma). Hetta hevði alt størri eftirspurning í landinum, og tað hevði givið statskassam størri skattainntøkur. Í løtuni eru nógvir týskarar ótryggir, tí social- og arbeiðsloysislógin er broytt (kallast Hartz 4). Tí spara týskarar upp, og seta nógv til síðis, sum sostatt ikki gevur beinleiðis eftirspurning og framleiðslu-øking.

Lønirnar skulu upp, tað hevði sett meira ferð á búskapin

Í samrøðu við danska vinnublaðið Børsen (110305) sigur Bofinger, at kappingarevnini og produktiviteturin í vinnulívinum eru batnað munandi. Hetta var

sama fyribrigdi, sum bretska *The Economist* vísti á fyri nøkrum vikum síðani, og sum vit endurgóvu her á Vinnusíðunum. "Útflutningsvinnan hevur tað fínt, men tað slær ikki rættiliga ígjøgnum á heima-

marknaðinum enn. Her høvdu lønarhækkingar gjørt ein mun", sigur Peter Bofinger. Hann vísir eisini til tey skandinavisku londini Danmark og Norge, har lønirnar eru hægri, men hóast tað, so hevur vinnu-

Amerikanska stjórnin førir ein hættisligan figgjarpolitik, hon tekur ovurhonds stór lán og landshúsarhaldið hevur so stórt hall, at tað hevði koyrt øll onnur lond á húsagang